

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologica

Ex Sacris Scriptvris, Conciliorvm Pontificvmqve Decretis, Et Sanctorvm Patrvm Ac Doctorum Placitis Expressa ; In qua, quidquid tum ad fidei mysteria sanè ac rectè intelligenda, & ab erroribus quibusvis secernenda, tum ad sacramenta debitè conficienda & ministranda, tum ad actiones humanas iuxta ...

Abelly, Louis

Coloniæ Agrippinæ, 1658

Capvt IV. De voluntate Dei.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38954

omnium perfectiones continentem, ac proinde tanquam
id, ad cuius imitationem res omnes ab ipso produci pos-
sunt. Ita S. Thom. 1. p. q. 15. a. 2. & probatur; quia, cum
ex antedictis constet essentiam diuinam esse simplici-
mam, & nihilominus in ea rerum omnium perfectiones
eminenter contineri, hinc sequitur ideas non esse aliquid
distinctum ab essentia diuina, illamque essentiam posse
optime & perfectissime tenere rationem ideas in mente
diuina, ad productionem cuiuslibet creaturæ quantum-
cunque perfectæ; cum in ea cuiuslibet perfectionis ex-
emplar absolutissimum reperiatur.

CAPVT IV.

De voluntate Dei.

SECTIO I.

An sit in Deo voluntas, & qualis.

Dicendum 1. in Deo verè & propriè esse volunta-
tem. Hoc euidenter constat ex scriptura S. Matt.
6. *Fiat voluntas tua.* Rō. 9. *Voluntati eius quis resistit.*

Dicendum 2. voluntatem in Deo non esse; sicut in ho-
minibus, per modum potentie: sed actum purissimum & sim-
plicissimum, seu ipsam actualem volitionem diuinam.
Hoc euidenter constat ex ijs, quæ supra dicta sunt de sim-
plicitate Dei, vbi probatum est in Deo nullam dari posse
compositionem; daretur autem, si voluntas in eo esset
per modum potentie.

Dicendum 3. voluntatem Dei, quamuis in se vnica &
simplicissima sit, esse tamen virtute, & secundum no-
strum concipiendi modum, multiplicem secundum vari-
os respectus ad creaturas, & diuersa circa illas decreta.
Hinc est, quod aliquando scriptura in plurali numero de
volun-

voluntatibus diuinis loquatur, vt Pf. 102. *Notas fecit filijs
Israel voluntates suas.*

Eo sensu multiplex apud Doctores reperitur diuina
voluntatis diuisio; 1. enim diuiditur in voluntatem signi,
& voluntatem beneplaciti. Voluntas beneplaciti est ea,
quâ Deus vult aliquid, quia ita placet ipsi. Voluntas verò
signi est ipsius diuinae voluntatis declaratio per aliqua si-
gna externa, quæ communiter à Theologis quinque nu-
merantur, scilicet præceptum, prohibitio, consilium, per-
missio, & operatio: quando enim Deus aliquid iubet, si-
gnum est, quod velit illud fieri; & eò contrà quando prohi-
bet, quod nolit: simili modo, cum aliquod consilium dat,
signum est id, quod consulitur, illi placere: quando verò
aliquid permittit, signum, nolle impedire, cum posset, si
veller: denique quando operatur, siue per se solùm, siue
cum causa secunda, signum est velle id, quod ipse agit, a-
liàs si nollet, non ageret: vnde S. Anf. dixit in lib. de vo-
lunt. Dei *Appellari Dei voluntatem, quidquid in nobis ipse mi-
sericorditer operatur: & S. Aug. in Enchirid. c. 9. Nihil fit,
quod omnipotens non velit, vel sinendo, vt fiat, vel faciendo.*

Secundò diuiditur in voluntatem antecedentem, &
consequentem; quæ diuisio desumitur ex S. Damasc. lib.
2. de Fide cap. 29. vbi per voluntatem antecedentem, in-
telligit eam, quâ Deus vult ex se aliquid, nullâ ad id vo-
lendum ratione inductus ex parte creaturæ; & de hac vo-
luntate intelligit illud dictum Apost. 1. Tim. 2. *Deus vult
omnes homines saluos fieri:* per consequentem verò intelligit
eam voluntatem, quâ Deus vult aliquid, aliquâ ratione
ad id volendum inductus ex parte creaturæ; & hanc volun-
tate dicit Deum velle punire peccatores propter ipsorum
peccata.

Tertiò diuiditur in voluntatem absolutam, & condi-
onam. Voluntas absoluta est ea, quæ semper impletur,
& ideo vocatur etiam efficax; de ea intelligitur illud Est-
her. 13. *Non est, qui possit in ea resistere voluntati.* Condi-
onata verò ea est, quæ ad hoc, vt impleatur, aliquam con-
ditionem adiunctam habet, vnde non semper est efficax,

cum non semper ponatur ea conditio; talis est ea voluntas, v. g. quâ Deus vult peccatores ad pœnitentiam reverti, cum hac conditione tamen, si & ipsi gratiæ suæ cooperari velint; quo sensu dixit Christus Dominus Matth. 23. *Quoties volui congregare filios tuos, &c. & noluiisti?*

Rices, inde sequi aliquam voluntatem otiosam & imperfectam in Deo reperiri; hanc v. g. quâ vult omnes homines saluos fieri, cum hac conditione, scilicet, si & ipsi velint, & media conuenientia ad salutem amplectantur; illa enim voluntas respectu reprobatorum otiosa est, cum effectum suum nunquam habitura sit: est etiam imperfecta, quia se potius dicenda esset velleitas quàm voluntas; hac autem velleitas dicit impotentiam & defectum in voluntate. Respondetur voluntatem conditionatam illam v. g. quâ Deus vult omnes homines saluos fieri, nec otiosam, nec imperfectam dici posse; non otiosam, cum ex ea sequatur preparatio mediolorum & auxiliorum, quæ dantur omnibus hominibus, vt salui fiant (quod supponimus ex tractatu de Gratia) neque etiam imperfectam, cum non sit velleitas, sed vera voluntas; non enim dicit Apost. quod Deus vellet, sed quod vult omnes homines saluos fieri; & in eo vera esse ostenditur, quod per eam verè Deus mouetur ad illorum mediolorum & auxiliorum preparationem.

SECTIO II.

Quanam sint obiecta diuinæ voluntatis.

Non hic agimus de primario & præcipuo diuinæ voluntatis obiecto, quod est ipse Deus; certum est enim naturaliter & necessariò velle & amare seipsum, cum sit sui ipsius summum bonum; nec ullam hæc veritas difficultatem recipit. Quæstio est igitur de obiectis externis & secundarijs diuinæ voluntatis, de quibus Dicendum I. Deum amare omnes creaturas, quæ existunt in aliqua differentia temporis. *Hos manifestè constat*

stat ex scriptura; Sap. 11. *Diligis omnia, quae sunt, & nihil odisti eorum, quae fecisti.* Deinde quia, sicut se habet intellectus diuinus ad verum, ita & voluntas diuina ad bonum: sed diuinus intellectus fertur in omne verum, non solum increatum, sed etiam creatum, vt supra ostensum est: ergo & voluntas diuina in omne bonum, non tantum increatum, sed etiam creatum, quale est omne ens à Deo productum, iuxta illud Genes. 1. *Vidit Deus cuncta, quae fecerat: & erant valde bona.*

Dicendum 2. Deum velle & amare omnes creaturas in ordine ad se & propter seipsum. Hæc veritas constat ex scriptura. Prouerb. 16. *Vi uersa propter se me ipsum operatus est Dominus: Is. 43. Omnium, qui inuocat nomen meum, in gloriam meam creauit eum.* Deinde ex eo, quod, cum Deus sit omnium rerum vltimus finis, hinc sequitur res omnes naturaliter in illum referri & ordinari debere: alioquin esset ordo inuersus & præposterus.

Quando autem dicitur Deum creauisse omnia propter se, hoc intelligi non debet, quod Deus ijs indigeat: verè enim psaltes regius ps. 15. *Dixi Domino: Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges;* sed vt in ijs sapientia, bonitatis, ac potentia suæ opes ostendat, gloriamque suam clariorem & illustriorem reddat.

Dicendum 3. Deum velle malum pœnæ, non præcisè vt malum est (*Nemo enim, vt ait S. Dionysius de diu. nom. c. 4. intendens malum operatur*) sed quatenus bonum aliquod adiunctum habet. Hoc constat ex scriptura, Is. 45. *Ego Dominus faciens pacem, & creans malum:* Ierem. 36. *Adducam super eos omne malum, quod locutus sum ad eos.*

Denique certum est, & experientia nimis compertum, Deum velle omnes pœnalitates huius vitæ & mortem ipsam, ratione peccati originalis, & etiam a iorum peccatorum actualium; tum quia ipsius iustitiæ diuinæ ordo id exigit; tum etiam quia aliquando ipsius hominis bonum spirituale id requirit.

Dicendum 4. Deum nullo modo velle malum culpæ, neque per se, neque per accidens. Hæc veritas est de fide,

cui oppositus est error hæreticorum nostri temporis, quod eò impietatis deuenerunt, ut dicerent, Deum non modo permittere, sed positiuè velle peccatum, ut in eo puniret iustitiam suam ostendat, & proditionem Iudæ æquiualeat opus Dei, ac S. Pauli conuersionem. Ita etiam olim senserunt alij hæretici, ut testatur Vincentius Lirinensis lib. 1. c. 24. aduersus hæretes & Eusebius lib. 5. hist. c. 20. Refellitur hic error, & veritas assertionis nostræ probatur, ex scriptura: Ps. 5. *Non Deus volens iniquitatem tu es*: S. Iacobi c. 1. *Deus intentator malorum est.*

Probat 2. ex S. Ambrosio lib. 2. de Cain & Abel cap. 9. *Quantò grauius (inquit) peccato ipso, ad Deum referre, quod feceris, & reatus tui inuidiam transfundere in authorem non criminis sed innocentia*: & S. Aug. Epist. 105. ad Sixtum: *Iniquitatem, quam rebusissima veritas improbat, damnare nouit ipse Deus, non facere*: S. Fulgent. lib. 1. ad Monimum cap. 13. *Sanctus coronat Deus iustitiam, quam ei gratis ipse tribuit, gratis seruaust, gratis, perfecit: iniquos autem condemnabit, pro impietate vel iniustitia, quam in eis ipse non fecit.*

Probat 3. ratione, quâ utitur S. Anselmus in lib. de libero arbitrio cap. 8. quia iusta voluntas hominis est ea, quâ vult id, quod Deus vult eam velle; iniusta verò est contraria est ea, quâ vult id, quod non vult Deus eam velle. Unde sequitur, quòd, si Deus vellet hominem peccare, homo peccando non peccaret, simulque voluntas eius iusta & iniusta foret; iusta in quantum conformis esset diuinæ voluntati, quâ Deus vellet illum peccare; iniusta, in quantum eidem voluntati repugnaret, quæ prohibet peccare.

Confirmatur ex eo, quòd (ut dicit S. Ambr. lib. 1. Exameron cap. 2.) non alium ob finem filius Dei in mundum venit, nisi ut tollat peccata mundi, & dissoluat opera diaboli: quâ ratione igitur fieri potest, ut opera illa diaboli velit astruere, & ad peccata impellere & incitare?

Multa ex scripturis solent obijcere hæretici v. g. quòd in ea dicatur Deum velle, ut fiant aliqua mala opera, & ad ea impellere, hominesque excœcare, & eorum corda indurare, ut nec velint, nec possint bene agere. Re-

Respondetur ijs omnibus & similibus alijs loquendi modis, qui in scripturis occurrunt, significari tantum, vel Deum permittere velle peccata, quod sapientissime & cum summis rationibus facere potest, vel iusto iudicio suo subtrahere interdum hominibus peculiarem gratiæ suæ protectionem, vnde loquitur eorū lapsus in peccata.

Plura super hac re videri possunt apud Bellarminum tomo 4. lib. 2. de afflictione gratiæ & statu peccati cap. 11. & sequentibus. Et vniuersim ad has & similes dissoluedas obiectiones è scripturis petitas, recurrendum est ad illud principium (de quo supra in tractatu de Fide) nempe veram & certam scripturæ interpretationem, non à sensu particulari, sed ab authoritate ipsius Ecclesiæ & vnanimi Patrum consensu esse petendam; & sic, cum obijcitur aliquis scripturæ locus, videndum est, non quid illius verba præ se ferre videantur, sed quo sensu à SS. Patribus & ab vniuersa Ecclesiâ intelligantur.

SECTIO III.

An voluntas Dei sit libera.

AD clariorem huius quæstionis resolutionem explicandum est breuiter, quid sit libertas, & in quo verè & propriè consistat: id autem melius & certius discere non possumus quàm à S. Bernardo in lib. de gratia & libero arbitrio, vbi dicit triplicem esse libertatem, de qua promiscue mentio fit tum in scripturis, tum apud SS. Patres; 1. est, quam vocat libertatem naturæ, 2. gratiæ, 3. denique gloriæ. Per primam dicit nos liberari à coactione & necessitate. Per secundam à peccato. Per tertiam denique à morte & alijs huius vitæ miserijs. In eo autem præsertim differunt, quòd 2. & 3. libertatis species statum quemdam & conditionem hominis propriè respiciunt; 1. verò respicit actiones ab eius voluntate elicitas. Per secundam & tertiam ideo liberi sumus, quia liberati à statu subiectionis, tum peccati, tum mortis; per primam

D7

mana

nam verò ideo sumus liberi, quia in eliciendis voluntatis nostræ actibus minimè sumus coacti aut necessitate adacti.

De hoc igitur genere libertatis seu de libertate naturæ quærimus hic, in quo illa consistat; vt euidentius fiat, quâ ratione diuina voluntas propriè libera dici possit. Certum est enim ac per se euidens non ideo dici liberam, quòd sit liberata à peccato vel à morte; sed quia est ex se & natura sua: & iam vidimus secundum mentem S. Bernardi in eo consistere, quòd voluntas in actibus suis eliciendis, non solum à coactione, sed etiam à necessitate libera sit; si enim eo modo libera non esset, iam, inquit, voluntas non esset; *vbi quippe necessitas, ibi non est voluntas.*

Dicendum est igitur (secundum illius S. Patris sententiam, quam fufius ibidem explicat & probat) libertatem naturæ, seu liberum voluntatis arbitrium verè & propriè in eo consistere, quòd voluntati nulla neque coactio neque necessitas interatur, sed vt relinquatur libera & indifferens ad agendum vel non agendum, & ad hoc vel illud agendum, seu tam quoad exercitium, quàm quoad specificationem actuum suorum.

Et hæc est etiam communis aliorum SS. Patrum sententia, vt S. Hieron. lib. 2. cont. Iouinianum, vbi sic loquitur: *Liberi arbitrij nos Deus condidit, nec ad virtutes, nec ad vitia necessitate trahimur; alioquin, vbi necessitas est, nec damnatio, nec corona est:* S. Ambr. lib. 2. in S. Lucam: *Non potes dicere, quia noluit te bonum facere, ante quem posuit bonum & malum, vt non ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium.* S. Aug. denique, qui pluribus in locis agens de libero voluntatis arbitrio, dicit in eo consistere, quòd homo possit agere, vel non agere, & hoc vel illud agere, vt in Hom. 12. ex quinquaginta, *Rogo (inquit) vos fratres charissimi, quare Satanæ seducit ad peccandum, cum Deus posuerit hominem in potestate non consentire Satanæ, &c. dat quidem diabolus consilium; sed Deo auxiliante nostrum est, vel eligere, vel repudiare, quod suggerit:* & lib. de spiritu & littera cap. 34. *In omnibus misericordia eius præuenit nos; consentire autem vocationi Dei, vel*

ab ea dissentire propriae voluntatis est: & lib. 22. contra Faustum Manichæum cap. 78. expressè dicit, ex illa indifferentia voluntatis, & potestate eius ad agendum, vel non agendum, oriri rationem meriti vel demeriti.

His breuiter circa propriam & veram libertatis notitiam delibatis, ad quæstionem initio sectionis propositam dicendum est 1. Deum non liberè sed necessariò suam ipsius bonitatem velle & amare, tam quoad specificationem quàm quoad exercitium actus. Ita S. Thom. 1. p. q. 19. a. 3. Hoc constat ex antedictis. Quòd enim Deus necessariò suam bonitatem velit & amet quoad specificationem actus, patet, quia Deus illam odisse non potest; cum in ea nulla vel minima mali umbra esse possit; imò cum in ea omnes boni rationes, tam in genere entis, quàm in genere moris reperiantur. Quòd autem eandem bonitatem suam necessariò velit & amet quoad exercitium actus, patet, tum quia Deus non potest non esse perfectè beatus; ad perfectam autem beatitudinem requiritur actualis amor summi boni; tum etiam quia actus ille diuinæ voluntatis, quo Deus bonitatem suam vult & amat, est actus immanens & essentialis, imò est ipse Deus, ac proinde qui desinere non potest: sicut autem Deus necessariò suam bonitatem vult & amat, ita è contrario peccatum, quod est illi oppositum, ex necessitate non vult, & odio prosequitur; & hanc S. Aug. vocat Lib. 1. cont. Iulianam. *Beatam necessitatem, quâ Deus iniustus esse non potest.*

Dicendum 2. Deum, quicquid extra se vult & amat, liberè & sine ulla necessitate velle & amare.

Probat 1. ex scriptura: Ps. 134. *Omnia, quaecumque voluit, Dominus fecit in cælo, & in terra;* ad Ephes. 1. *Operatur omnia secundum consilium voluntatis sue.*

Probat 2. ex S. Amb. lib. 2. Exameron, cap. 2. vbi contra quosdam Philo sophos, qui Deum omnia fato quodam & necessitate fecisse dicebant, expressè asserit, Deum multa potuisse facere, quæ tamen facere noluit, ac proinde voluntate suâ elegisse, ex illis omnibus, quæ facere potuit,
ca

ea, quæ reipsâ fecit, & lib. 2. de Fide cap. 3. *Omnia, inquit, operatur unus atq; idem spiritus diuidens singulis prout, vult, hoc est, pro libere voluntatis arbitrio, non pro necessitatis obsequio: & Bernard. lib. cit. de Gratia & libero arbitrio, vbi sic loquitur: Verum libertas à necessitate, aequè & indifferenter Deo, vniuersèq; tam mala quàm bona rationali conuenit creature, nec peccato, nec miseria amittitur, vel minuitur; nec maior in iusto est, quàm in peccatore; nec plenior in Angelo quàm in homine, &c.*

Probatur 3. hâc ratione: illud agens censetur liberum, quod positis omnibus ad agendum prærequisitis potest adhuc ex se agere vel non agere, & à nulla re sibi extrinsecâ determinatur necessàrio ad agendum, vel non agendum, atqui Deus eo modo se habet respectu eorum, quæ extra se operatur; posita enim cognitione eorum omnium, quæ sunt possibilis, potest ex illis producere aliqua vel non producere, & nihil est quod eum ad id agendum vel non agendum necessitet: ergo Deus habet voluntatem plenè & perfectè liberam respectu eorum omnium, quæ extra se operatur.

Supereft hic vna difficultas explicanda, in quo scilicet consistat illud velle liberum Dei; & quâ ratione in eo sit aliquis actus liber, quo possit velle aut nolle sine vlla sui mutatione. Pro cuius resolutione

Dicendum 3. liberam Dei volitionem non esse denominationem extrinsecam, aut respectum rationis, aut perfectionem aliquam realiter ab ipsa essentia diuina distinctam; sed esse ipsammet volitionem necessariam, quâ Deus seipsum vult & amat, quatenus tamen hæc extenditur seu terminatur ad creaturas, ad quas posset non extendi & terminari; seu prout efficacitate sua illas infert & efficit, cum posset non inferre & efficere; seu denique quatenus indifferens est, vt sine vlla sui mutatione eas efficiat, aut non efficiat.

Quod non sit denominatio extrinseca, patet; quia Dei volitio libera est in Deo ab æterno; denominatio verò extrinseca oritur à productione creaturarum, quæ est temporalis.

Quòd

Quòd non sit respectus rationis, patet; quia, cum sit ab aeterno in Deo, est ante omnem operationem intellectus, qui possit talem respectum rationis fingere.

Quòd etiam non sit aliquid distinctum realiter ab essentia diuina, constat; quia id eius omnimodæ simplicitati repugnat.

Restat igitur, vt dicamus, aut nullum actum liberum in Deo esse admittendum, quòd esset contra fidem; aut si quis admittendus est, non alium admittendum esse, quàm ipsum actum immanentem diuinæ volitionis, sub ea ratione, quam supra explicauimus.

SECTIO IV.

Quanam sit diuina voluntatis efficacia.

Dicendum 1. talem esse diuinæ voluntatis efficacitatem, seu vim ad efficiendum; vt per illam solam Deus immediatè efficiat, quidquid extra se in ratione primæ causæ efficit. Ita communiter docent SS. Patres. S. Cyrill. lib. 3. cont. Iulianum dicit, Deum solà voluntate esse perfectorem operum. Et Clemens Alexand. in Protreptico, Solà, inquit, Deus voluntate molitur, & solum eius velle, factum esse consequitur: & eo sensu S. Aug. lib. 3. de Trinit. cap. 4. docet voluntatem Dei esse primam & summam causam omnium corporalium specierum atque motionum: huc etiam spectat dictum Psalmistæ. Psal. 148. Dixit, & facta sunt: ipse mandauit, & creata sunt.

Dicendum 2. efficacitatem illam & vim effectricem diuinæ voluntatis extendere se ad omnia possibilìa, seu (quod idem est) diuinam voluntatem esse omnipotentem, Deumque posse, quidquid voluerit efficere. Hoc constat manifeste ex innumeris scripturæ locis: Iob. 42. Scio, quia omnia potes. S. Matth. 19. Apud Deum omnia possibilìa sunt: & hanc veritatem ad eò manifestam existinauit S. August. vt serm. 139. de Tempore sic loquatur: Non di-

co, da mihi Christianum, da mihi Iudaeum; si d, da mihi pag-
num, idolorum cultorem, demonum seruum, qui non dicat De-
um esse omnipotentem. Negare Christum potest; negare Deum
omnipotentem non potest.

Quares, an sit defectus potestatis in Deo non pos-
mori; non posse peccare, non posse rem factam infectam
reddere. Respondetur nullam esse in Deo impotentiam
sed potius maximam omnipotentiae suae perfectionem
posse enim mori, aut aliquid pati non est potentia, sed de-
fectus potentiae: vnde recte dixit S. Aug. lib. 5. de Ciuitate
cap. 10. *Omnipotens est Deus, faciendo, quicquid vult; non pa-
tiendo, quod non vult.*

Posse item peccare non est argumentum potentiae, sed
potius infirmitatis. Recte enim Petrus Damian. opusc. 31.
de Omnipotentia Dei cap. 10. *Quod malum est (inquit) po-
tius nihil debet dici, quam aliquid; atque ideo nihil prauidetur,
si dicamus Deum omnia posse, licet mala non possit: cum mala non
sint in omnia, sed potius extra omnia debeant supputari.*

Denique, quod Deus non possit id, quod semel factum
est, infectum reddere, non ex imbecillitate prouenit
sed potius ex diuinae veritatis perfectione: vt enim recte
dixit S. Aug. Lib. 26. contr. Faust. Manich. cap. 5. *Quis
quis dicit: Si omnipotens est Deus, faciat, vt, quae facta sunt, fa-
cta non fuerint: non videt hoc se dicere: Si omnipotens est, faci-
at, vt ea, quae vera sunt, eo ipso, quo vera sunt, falsa sint.* Inde
patet, cur communiter Theologi dicant Deum illa non
posse, quae inuoluunt contradictionem.

SECTIO V.

*An, & quâ ratione in diuina voluntate amor, o-
dium, misericordia, iustitia & similes affe-
ctus reperiantur.*

Certum est hos & similes affectus, si considerentur,
prout secum inferunt aliquam inuolutionem siue
côr-

corporalem siue spiritualem, nullomodo in diuina voluntate reperiri, cum sit omnis prorsus immutationis expertus, vt ex antedictis constat. Quæstio igitur proposita de ijs intelligenda est, prout habent simpliciter rationem actus, sine vlla imperfectione adiuncta. Et in hoc sensu.

Dicendum est 1. in diuina voluntate esse verum amorem, non tantum erga se, sed etiam erga creaturas. Hoc patet ex ijs, quæ dicta sunt sectione secundâ; & confirmari potest, quantum spectat ad amorem, quem Deus habet erga creaturas, ex eo quod, quidquid entitatis & bonitatis habent creaturæ, id totum habent, quia Deus vult ea habere; amare autem aliquem nihil est aliud quam ei bonum velle. Ita S. Thomas 1. p. q. 20. art. 2. Vbi rectè obseruat differentiam amoris diuini & humani: homo enim supponit in obiecto amato bonitatem; at verò Deus amando infundit bonitatem, atque adeò facit id, quod amat, bonum, ac proinde amabile.

Dicendum 2. Deum non æqualiter omnes creaturas diligere: certum est enim, vt docet S. Thom. supra art. 4. meliores semper magis amari à Deo quatenus meliores; eò enim meliores sunt, quò maius bonum à diuina voluntate accipiunt; maius autem bonum à Deo accipere est magis ab eo amari. Est autem notanda doctrina S. Doctoris in responsione ad tertium, vbi docet præsumptuosum esse, velle diiudicare, an aliquis sanctorum sit altero sanctior & Deo charior; nam vt dicitur Prouerb. 16. Spirituum ponderator est Dominus.

Sicut autem amor, sic etiam contrariam ob causam in diuina voluntate reperitur odium, tam respectu peccati, quam peccatoris, quatenus peccator est, Sap. 14. Similiter odio sunt Deo, impius, & impietas eius. Et hoc satis manifestè constat ex eo, quod Deus peccatoribus vult malum vindictæ ac pœnæ æternæ; est autem proprius odij actus velle malum, sicut amoris velle bonum.

Dicendum 3. in Deo esse iustitiam. Patet ex innumeris scripturæ locis: Psal. 118. *Iustitia tua, iustitia in æternum.* Rom. 1. *Iustitia Dei in eò reuelatur ex fide: cum autem du-*
plex

plex fit iustitia, commutativa & distributiva; prior, quæ consistit in eo, ut tantum reddatur, quantum acceptum fuerit, non est proprie in Deo, ut rectè docet S. Thom. quæst. 21. art. 1. iuxta illud ad Rom. 11. *Quis prior dedit, & retribuetur ei? nihil enim à nobis Deus accipere potest, quin prius illud ipse nobis dederit: unde cum maximè in Conc. Trident. sess. 6. cap. 16. sic loquitur: Absque ut Christianus homo in seipso vel confidat, vel gloriatur, & in Domino: cuius tanta est erga omnes homines bonitas, ut coram velis esse merita, quæ sunt ipsius dona.*

Posterior vero iustitia, quæ consistit in distributione bonorum communium iuxta proportionem meritorum cuiusque, si strictè sumatur, non est etiam proprie in Deo, quia nullum creaturæ meritum omnia Dei dona præcedere potest; cum omne meritum ab aliquo gratuito Deo dono, hoc est ab eius gratia, initium sumat, ut supponimus ex tractatu de gratia. Deinde quia Deus erga creaturas nullius rei debitor est.

Quare dicere debemus iustitiam in Deo reperiri modo longe perfectiori, & eminentiori, considerando illam prout abstrahit ab omnibus humanæ iustitiæ conditionibus, quæ Deo minimè conueniunt, & dicit aliquam in Deo perfectionem, quæ secundum nostrum concipiendi modum voluntatem eius dirigit, tum in distributione præmium supposito creaturæ per ipsius Dei gratiam merito, tum in inflictione pœnarum supposito eiusdem creaturæ per propriam voluntatem peccato.

Dicendum 4. in Deo esse misericordiam. Hoc patet similiter ex scripturis, quæ ubique diuinam prædicant misericordiam: Ps. 88. *Misericordias Domini in æternum cantabo;* Tren. 3. *Misericordias Domini, quia non sumus contempti.* Et hæc proprie in Deo inuenitur, ut docet S. Thom. supra a. 3. non quidem secundum passionis affectum, sed secundum effectum: unde S. Anselm. in proso!. cap. 10. *Misericors es, non quia tu sentis affectum, sed quia nos sentimus effectum.*

Obseruat autem rectè S. Doctor sup. art. 4. in omnibus Dei

Dei operibus misericordiam eius, & iustitiam simul inueniri: vnde dicit in respons. ad 1. etiam in damnatione reperiri aliquam Dei misericordiam, non quidem totaliter relaxantem, sed aliquam subleuantem; hoc est quòd, cum Deus iuste possit acerbioribus adhuc pœnis eos affligere, id tamen ex misericordia non facit, sed eos semper citra condignum punit.

SECTIO VI.

An sit in Deo prouidentia, & ad que se extendat.

Nomine prouidentia intelligimus hic actum aliquem tum intellectus, tum voluntatis Dei, quo ipse ordinat & dirigit res creatas in suos fines particulares, ac præsertim in finem omnium vltimum, qui est ipse Deus.

Hoc supposito dicendum est 1. in Deo esse prouidentiam respectu omnium rerum creaturarum. Est de fide & probari potest ex pluribus scripturæ locis. Sap. 8. *Attingit a fine ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter: & cap. 14. Tua, Pater, prouidentia gubernat. S. Matth. 6. Respicite volatilia cæli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea: & pater vester cælestis pascit illa. Considerate lilia agri, &c.*

Probat 2. ex S. Cypriano lib. de Idolorum vanitate: *Mundi vnus est rector, qui vniuersa, quacumque sunt, verbo iubet, ratione dispensat, virtute consummat: & ex S. Damasc. lib. 1. de Fide cap. 2. Quod Deus bonus sit, iustus, rerum omnium conditarum architectus; quòd vim omnem imperiumq; habeat, omnia inspiciat, omnibus prospiciat, omnia in potestate habeat; hæc, inquam, omnia scimus & confitemur.*

Probat 3. ratione, quâ vtitur S. Thom. 1. p. q. 22. a. 2. quia, cum Deus sit causa efficiens prima & perfectissima omnium rerum, quæ ab illa pendent, non tantum in fieri, sed

ri, sed

ri, sed etiam in conseruari, hoc est, quod creaturæ omnino indigeant, non tantum vt initium sui esse à Deo accipiant, sed etiam eiusdem conseruationem & perfectionem hinc sequitur ad illum etiam pertinere res omnes, quæ creauit, in suos fines dirigere; cum inde potissimum eorum & conseruatio & perfectio pendeat.

Tertullianus in libello de animæ testimonio, hanc prouidentiam manifestam esse dicit ex communi consensu omnium gentium & nationum, inter quas nulla fuit adeo barbara, quæ non senserit esse aliquod numen supremum, quod res humanas cognoscat & gubernet, & ad quod in periculis & afflictionibus sit confugiendum, & quo præmia pro recte factis, supplicia pro sceleribus sint expectanda.

Dicendum 2. prouidentiam diuinam ad omnes profectas res creatas etiam minimas se extendere. Est de Fide, & probatur 1. ex scriptura: Sap. 6. *Puissimum & magnum ipse fecit, & equaliter cura est illi de omnibus.* S. Luc. 12. *Nonne quicquid pesseres uaneunt dipondio, & unus ex illis non est in olivitione coram Deo? Sed & capilli capitis uestri omnes numerati sunt.*

Probatur 2. ex S. Iren. lib. 2. cap. 4. *Nihil omnino eorum quæ facta sunt, & quæ sunt vel fiunt, Deum fugit; sed per illius prouidentiam unumquodque & habitum, & ordinem, & numerum, & quantitatem accipit propriam.* Et S. Hieron. Epist. 3. *Creatorem non tantum in caelo miramur & terra, Sole & Oceano, elephantibus, camelis, &c. sed & in minutis quoque animalibus formica, culice, muscis, uermiculis, & istiusmodi, quorum magis scimus corpora quam nomina, eandemque in cunctis ueneramus solertiam.* Videndus S. Ambr. lib. 1. de officijs cap. 13. 14. & 15. S. Greg. lib. 4. mor. cap. 16. S. Aug. lib. 5. de Genesi ad litteram cap. 21. & alij.

Verum contra hanc de prouidentia diuina doctrinam dua potissimum fieri solent obiectiones.

Prima est, quod non uideatur decere Dei maiestatem, vt eius prouidentia minimis rebus se immisceat, iuxta illud Apostoli I. Cor. cap. 9. *Nunquid de bobus cura est Deo?*

Secunda, quod si Deus res humanas regeret & gubernaret,

naret, multi in eius gubernatione & regimine defectus repererunt; cum boni & iusti varijs plerumque confisterentur aduersis, mali e contra & peccatores bonis ac voluptatibus affluant.

Ad primam responderetur cum S. Ambr. lib. i. de officiis, *Si non est iniuria & probrum Dei minutissimas quasque res fecisse, multo minus probrum illius esse, eas factas regere.* Apostolus autem loco citato non omnino negat Deo curam esse de animantibus rationis expertibus, sed non talem nec tam specialem quam de hominibus, ac praesertim de ijs, qui se totos eius obsequio & cultui mancipant, de quibus Ilic loquitur.

Ad secundam vero dicendum est, Deum cum summa sapientia permittere, imò velle, vt in hac vita interdum iusti affligantur, mali vero prosperè agant: cum enim nulli adeò mali sint, quin aliquando boni aliquid agant; Deus illos in peccatis morituros ob idque damnandos prauidens, illorum opera vtrunque bona, prosperitate aliqua temporali premiatur. Iustos autem afflictionibus varijs exerceri vult, tum ad probandam eorum fidem, tum ad pleniorum pro peccatis satisfactionem, tum etiam ad meritum cumulandum: quare optime S. Aug. in Enchir. cap. ii. *Deus, cum summe bonus sit, nullo modo sineret mali aliquid esse in operibus suis, nisi vsq; ne aliò esset omnipotens & bonus, v. etiam de malo beneficeret.*

CAPVT V.

De praedestinatione.

Quod olim Ezechieli Prophetae, hoc cuilibet catholico in omnibus fidei mysterijs, sed praesertim in illis, quae diuinæ praedestinationis arcana spectant, humiliter profitendum est; huius torrentis aquas ita profundas & altas esse, vt transudari omnino non possint:

possint: vnde meritò exclamat Apost. Rom. II. *O altitudo diuitiarum sapientie, & scientie Dei: quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, &c.* Ideo iuxta consilium eiusdem Apost. 2. Cor. 10. nosmetipsos in nobis metientes, in hoc prædestinationis negotio procedemus secundum mensuram regulæ, quæ mensus est nobis Deus; id est, earum præsertim veritatum notitiam hinc inquiremus, quas Deus ipse reuelare, & per Ecclesiam proponere voluit; cætera omnino eius inscrutabili sapientiæ, & incomprehensibilibus iudicijs relinquentes, memores illius effati à Salomone prolati Prou. 25. *Qui scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria.*

SECTIO I.

Quid prædestinationis, quid item reprobationis nomine debeat intelligi.

PRædestinatio, si vim nominis spectes, idem est, ac præcedens destinatio; destinare autem est, vel aliquid omnino apud se statuere, vel (vt dicit S. Thom. 1. p. q. 23. a. 1.) aliquid ad finem designare aut transmittere. Huius autem vocis sic intellecta apud SS. Patres duplex acceptio inuenitur; vna lata & minus propria, pro ordinatione rationalis creaturæ facta à Deo in quemlibet finem, siue in beatitudinem, siue in damnationem; quo sensu dicit S. Aug. lib. 15. de ciuit. cap. 1. ciuitatem Dei esse prædestinatam ad gloriam, ciuitatem verò diaboli ad ignem æternum esse prædestinatam. Altera stricta & propria, pro sola ordinatione rationalis creaturæ ad beatitudinem & vitam æternam; & eo sensu communiter tum in scripturis tum apud SS. Patres sumi solet, vt ex dicendis patebit. Cùm autem hæc diuina ordinatio sit ab æterno, ac proinde omne tempus præcedat, ideo præordinatio & prædestinatio dicitur, ita ut particula (præ) nihil aliud significet quàm antecessorem durationis seu æternitatis

ad tem
Gama
amden
eo sen
tionem
iungit,
stinat
bo (præ
scienti
res, an
in voce
Et sic c
quàm a
Deus a
glorian
Quæ
an volu
quidem
tibus a
suam, q
cat S. A
cùm in
tum, be
cis. Et h
bono p
scientia
rantur,
lectum
eiorum
lentiæ.
Ex h
ratione
bus su
ctione
sed eti
conseq
la trib
ad